

Per 211/1908

10002709, 3

REPUBLIKA SLOVENIJA

I GOSPODAR

...:125 # etijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Anton Štrekelj*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici.

Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 3.   V Gorici, dne 26. februarja 1908.   Tečaj V.

Moja kunčjereja.

Še dobro se spominjam, kakšno veselje so nam napravljali v otroških letih kunci ali domači zajci. Dolgo časa sem hranil, da sem zamogel kupiti v sosednji vasi mlad zajčji parček. Mnogo sicer nisem dal zanj, ali tudi ta pičila svotica bila je zame velika. Zato sem pa tem bolj pazil na svoja ljubljenca. V kratkem se mi je zajčja družina pomnožila. To je bilo veselje! Ko sem se prikazal v hlevu, pa so prileteli zajčki k meni; znali so, da bo kaj za nje. In redkokedaj sem prišel praznih rok. Sedaj sem jim prinesel pest sveže trave, sedaj pest detelje, potem bremice ovčjega presneca ali zajčjega vejca, ki so ga oni tako radi objedali, itd. Še po noči sem imel svoje zajčke vedno v mislih. Posebno ona bela zajka z rusimi očmi se mi je v sanjah pogostoma prikazala.

Žajčje število se je v moji oskrbi jako naglo množilo. Ne znam ali sem imel jaz takrat tako srečo ali pa so jo imeli zajci. Bog vé kam bi še prišel v zajčjereji, ako me ne bi zadela nemila osoda, da sem moral ravno takrat, ko bi lahko užival sad svojega truda, v mestno šolo. Še bolj nemila osoda je pa zadela s tem moje zajčke, kateri so izgubili svojega reditelja in zaščitnika. Ko sem prišel za velikonočne počitnice domov, ni bilo o njih niti sledu več. Vse so mi poklali! Bridke solze, ki sem jih pretakal, so bile zadnji pozdrav mojim ljubljencem.

Od onih dob se nisem več bavil s zajčjerejo. Šele pred tremi leti sem vnovič poskušal svojo srečo. Dobil sem zajko v

dar, samca sem si pa izposodil. Od početka je šlo dobro in v kratkem je bilo v gnezdu osem mladih. Moja zajka je čvrsto skakala po dvorišču ter se pasla ob sočni travi. Da bi rajši ostala v hlevu! Nekega dne prilomastil je naenkrat na dvorišče velik pes, skočil je na zajko in šel ž njo, ne ve se kam. Ubogi mladiči so od lakote pocrkali. Skušal sem sicer z umetnim dojenjem, toda ni šlo. Tako žalostno se je končala moja kunčjereja!

Če bi pa kedo mislil, da sem izgubil že vse veselje do kuncev, bi se jako motil. O prvi priliki si jih zopet nabavim in jaz upam da bom imel prav gotovo več sreče, nego prej. Sedaj pa uredim svojo kunčjerejo vse drugače, kakor sem jo imel v svojih mladih letih. Videl sem tu pa tam med Nemci, kako gojijo kunce in vpogledal sem tudi v zapisnik stroškov in dohodkov, ki jih imajo pri teh živalih, pa so me prepričali, da se dá kunce prav lahko z velikim čistim dobičkom rediti. Ker bi se marsikdo na deželi, kjer se ne dobi vsak dan svežega govejega mesa, morda zanimal, kako in kaj mislim napraviti, pa povem tu javno svoje namene. Če bi kedo hotel, me bo lahko posnemal. Še bolj bi zadovoljen, če bi me opozoril kak starši zajčar na nedostatke ali napake, ki jih lahko napravim. Šole je treba tudi meni, kakor je je treba vsakemu človeku na svetu.

Pred vsem si mislim nabaviti drugačno zajčje plemo, kakor se navadno goji po naši deželi. Naši kunci se mi zdijo premajhni. Res so zdravi in rodovitni, ali prepočasi rastejo. Morda si nabavim belgiskega orjaškega kunca, o katerem pravijo, da doseže težo tudi šestih kilov. Ta kunec bi tehtal toraj za tri, štiri naše. Važno je pri tem kuncu to, da doseže omenjeno težo v tistem času, kakor naš, se toraj mnogo bolj naglo razvija. Prijatelj, ki goji to kunčje plemo že par let tu v Gorici, je ž njim jako zadovoljen. Morda pa, da si pripravim kako francozko plemo. Francozi so namreč prvi mojstri v kunčjereji in zato imajo mnogo dobrih plemen. Slišal sem praviti, da ni na Francoskem skoraj nobene kmetske hiše, kjer bi ne gojili kuncev. Ravno tako je neki tam s kunci, kot pri nas s kokošmi. Tudi mi bi morali posnemati v tem oziru Francoze. Čital sem, da se pojé samo v Parizu nad deset tisoč kuncev na dan. Kunčje meso uživajo tam bogatini in reveži, pri nas pa še ti poslednji ga ne marajo prav. Morda se ravno zato ni vdomačil pri nas kunec, ker vse nad njim samo zabavlja. No, kunčje meso

je dobro in slabo, kakoršna je pač kuharica. Reči moram, da ugaja meni kunčevina skoraj ravno tako, kot perutnina. Nekaterim se to meso gabi, ker so slišali praviti, da se pari zajka tudi s podgano. Te pravce so seveda le izmišljotina in kdor kaj takega govori ali celo verjame, si daje slabo spričevalo. Kunc in podgana sta si celo huda sovražnika.

Da mi ne bodo psi več odnašali zajcev in ne bodo niti ti delali na drevju škode, jih ne bom puščal več tekati po dvorišču. Pod lopo jih denem ter zaprem v zaboje (kište). Kakor sem videl drugod, morajo biti seveda ti zaboji spredaj odprti in pregrejeni z mrežo, drugače ne dobivajo kuncii svetlobe in zraka. Ko se bo zajčjereja razmnožila, denem lahko zaboj nad zaboj, da ne bodo vzeli ti preveč prostora. V vsak zaboj zaprem po eno samico. Mladičev bom pustil seveda po več skupaj. Po Češkem uporabljajo tu pa tam mesto zabojev odrabljene sode, v katerih je bil cement. Pravijo, da so ti sodi ravno tako dobri, kot zaboji. V zabojih in v sodih je treba pa napraviti še posebno skrivališče, kjer napravi samica tudi svoje gnezdo. Kuncii prenašajo neki prav lahko mraz, zato jim ta ne škodi mnogo, tudi če se nahajajo zunaj. Dež jim seveda ne bi storil dobro.

Kot mlad kunčerejec prepustil sem možke in ženske živali popolnoma samim sebe. Pravi strokovnjaki pa ne delajo tako, marveč oni odstranijo popolnoma samce od samic. Samca spustijo h samici samo takrat, ko je potreba. Zato zadostuje en samec za 10 do 15 samic. V bodoče se bom ravnal po teh možeh, ker mislim, da imajo oni prav. Čemu rediti samce, ker nič ne koristijo! Ko doživijo 6 do 10 mesecev, naj gredo pod nož! Seveda se ne sme živali mučiti, ko se jo ubiva, kakor delajo dostikrat naši ljudje. Najprej je vdariti s količem kunca za tilnik (ne po ušesih), da se omami in šele potem mu je prerezati vrat.

V nemških knjigah o kuncih čitam, da ne sme imeti zajka prepogostoma mlade, ker postanejo ti slabotni in zato radi pocrkajo, pa tudi se slabo sponašajo. Imajo prav! Rajši imejmo mladiče samo trikrat v letu, toda krepke in čvrste, kot 8 krat, pa par slabičev. Da se pa ne sme spuščati po spolu sorodnih živali, o tem nisem nekdaj znal, ker sploh nisem znal, zakaj je treba deti samca in samico skupaj. Sedaj vem pa to že dobro. Skušnje pri drugih živalih so pokazale, kako žalostni so na-

sledki pripuščenja sorodnih živali. Zajke bom kupil zato od enega gospodarja, samce pa od drugega.

Še marsikaj bi rad povedal, kar nameravam narediti v svoji prihodnji kunčjereji, toda bolje je, da za sedaj molčim. Če se mi sponese, pa bom lahko spet govoril. Vam pa, dragi čitatelji, posebno oni, ki ste še mladi, priporočam, da se tudi vi lotite reje kuncev. Če si ne morete ravno nabaviti kuncev tujih plemen, nabavite si vsaj navadne kunce. Ako se boste še vedno pritoževali, da slabo živite in nimate mesa, potem vam lahko rečemo: prav vam stoji! Zakaj ne redite kuncev!

Št.

Še vedno je čas za sajenje sadnega drevja!

Že neštetokrat smo pisali, kakšen pomen ima sadjarstvo za naše kraje. Ta kmetijska panoga bi se morala v sedanjih časih, ko so delavci jako dragi, bolj vpoštevati, ker nam daje navadno med vsemi največ čistega dobička. Ko enkrat drevesce zasadiš, ni pri njem posebnega dela, kvečemu, da ga tu pa tam nekoliko pognojiš in obrežeš ter brauiš proti njegovim sovražnikom. Popolnoma brez nič ne bo seveda niti sadno drevo vspevalo.

Ko nagovarjamo naše kmetovalce, naj sadijo sadno drevje, izgovarjajo se ti navadno s tem, da se jim bo potem sadje pokralo. V nekaterih krajih, kjer so ljudje bolj tatinskega značaja, je to že res, pri nas pa se ne moremo gledé tega prav pritoževati. Posebno če bi zasajalo sadno drevje več posestnikov v vasi, odpade tatvina. Grozdje, katero ima vsakdo, se skoraj nikdar ne krađe. Če nam pa ta ali oni otrok izmakne v svoji poželjivosti kak sad, ne smemo si že te malenkosti vzeti tako h srcu. Radi tega ne bomo vendar spuščali v nemar velikih koristi, ki nam jih nudi sadjarstvo. Ne lovimo torej muhe, ako nam uhaja vol!

Drugi izgovor, ki ga navadno slišimo, je ta, da sadje pri nas ne rodi. To je že res, da ne rodi v vsaki zemlji in v vsaki

legi vsako sadno drevo, da bi pa nobeno drevo ne rodilo, ta je pa bosa. Kjer ne raste jablan, raste morda hruška, črešnja ali breskva. Poskušajmo več vrst in kmalu dobimo pravo, ki vstreza našemu namenu. Seveda se izgovarjajo na ta način najbolj oni, ki niso še nikdar nobenega drevesa zasadili. Kdor noče, pač kmalu izgovor najde.

Ne rečemo pa, da rodi sadno drevje vsako leto enakomerno. Kakšno leto sploh ne dobimo nobenega sadu. Zato nas pa drevo naslednje leto toliko bolj poplača. Da so sadne letine tako različne, prihaja najbolj od tod, ker premalo zatiramo sadne škodljivce, ki nam šestokrat popolnoma vničijo sad, potem zato, ker sadnemu drevju premalo gnojimo. Seveda so tudi drugi vzroki, kakor n. pr. pomladanski mrazovi, ki zamorijo sad že v cvetju, poletne nevihte, ki stresejo še zelen pridelek z drevja, je toča itd. Proti takim nezgodam se ne moremo prav bojevati, pač pa lahko omejimo škodo, ako zasajamo za vsaki kraj najbolj primerne vrste in si odberemo tudi primerno vzgojo.

Nič izgovora toraj, marveč kar na delo! Koristi, ki nam jih daje sadno drevje so velike. Sadje se pri nas dobro plačuje in tudi lahko prodaja. Posebno mladi ljudje naj se zavzamejo za sadno drevje. Na stare dni bodo imeli od njega lahko lep in lahek zaslužek, nekako pokojnino.

Sedaj v februarju in marcu je za sajenje sadnega drevja še vedno primeren čas. Jesensko sajenje je res boljše od pomladanskega, toda v jeseni ni vedno dovolj časa za tako delo. Morda smo na nje tudi pozabili. Nič ne dé. Pa sedaj dohitimo, kar smo takrat zamudili. Pred vsem nabavimo si primerna drevesca. Ta dobimo lahko še na različnih krajih, kakor v kmetijski šoli in v državni drevesnici v Gorici, pri sadjarskem društvu v Rihenbergu, Kanalu in Tolminu ter v ti ali oni trgovski drevesnici. Drugo delo je, da napravimo primerne jame za to drevje. Jame naj bodo 1-20 do 2 m široke in 60 do 70 cm globoke. Ko sadno drevje zasajamo, ne sádimo ga pregloboko, pa tudi ne preplitvo. V tisto globočino naj pride, kot je bilo prej.

Kmetje! Ne odnašajmo spet tega dela na prihodnje leto! Ako zasajamo drevje sedaj, bomo uživali eno leto prej tudi sad. Zato sádimo!

Št.

Umetna gnojila za sadno drevje.

Kmetovalci so doslej sadno drevje le redkokedaj gnojili, navzlic temu, da je to zelo hvaležno za dobro ohranitev. Ne samo, da po primernem gnojenju drevje obilneje rodi, tudi sadje je boljše in drevesa so trpežniša in manj občutljiva za razne bolezni. Mnogokrat sadje prezgodaj odpade, ker ima drevo premalo hrane. Če pa sadnemu drevju dobro gnojimo, tedaj lahko vsako leto dobro rodi.

Zelo je razširjeno mnenje, da mora priti po bogati sadni letini revna letina. Ta prikazen nastopi sicer pogosto, ker drevje po obilni letini opeša in ne najde v zemlji več toliko hranilnih snovij, da bi bilo v stanu sledeče leto zopet sad obroditi. Vendar temu ne sme biti vedno tako, če ni ob času cveta neugodno vreme vplivalo in če niso živalski ali rastlinski škodljivci krivi siabej letini.

Kjer se sadjereji obrača veliko pozornosti, tam je znano priprosto sredstvo, katero odpomore do pridelka tudi po dobri letini in sicer so to umetna gnojila. Drevo stoji 40, 50 ali še več let na jednom prostoru in mora za svoje življenje potrebne hranilne snovi vedno iz iste zemlje jemati. Vsled tega pač zemlja mora ubožati na hranilnih snoveh, posebno na teh, katerih rastline največ potrebujejo. Najvažnejše rastlinske snovi so kali (v kajnitui in 40% kalijevi soli), fosforova kislina (v Tomasovi žlindri in superfosfatu) in dušik (v čilskem solitru). Gnojili se mora toraj s tolikimi umetnimi gnojili, da dobi zemlja vse imenovane tri hranilne snovi, katere damo zemlji, če gnojimo s domačim hlevskim gnojem. Samoumevno je, da je hlevski gnoj neprecenljive vrednosti, ker pa tega navadno povsod primanjkuje, so nam toraj umetna gnojila jedino sredstvo, s katerim moremo sadno drevje ohraniti v povoljnem stanu.

Za jedno drevo zadostuje 1 kg 40% kalijeve soli, 2 kg Tomasove žlindre ali 1½ kg superfosfata in 1 kg čilskega solitra. Prvi dve gnojili je najbolje potrositi v jeseni ali pa sedaj, kateri čas je za slična dela najpripravnejši, ker sedaj ima kmetovalec najmanj dela in se ne more izgovarjati, češ da nima časa, kar se pogosto sliši. Naj se gnoji v jeseni ali spomladi,

vedno se potrosi 40% kalijevo sol s Tomasovo žlindro ali s superfosfatom pomešana v kolobarju okoli drevesa, do koder sega drevesni vrh (veje). Tudi se v tem kolobarju lahko ruša izreže ter se v 50 cm širok in 25 cm globok jarek potresejo gnojila, se zasujejo s prstjo in zopet pokrijejo z rušo. Polovica čilskega solitra se dà koncu marca ali začetku aprila, druga polovica potem, ko je drevje odvcetelo.

Kadar drevje sadimo, je 40% kalijevo sol in Tomasovo žlindro oziroma superfosfat pomešati s zemljo in nasuti v jamo. Kadar napravljamo večje nasade, je prej, preden se zemlja globoko prekoplje, na *ha* enakomerno potrositi 400–500 *kg* 40% kalijeve soli in 1000–1500 *kg* Tomasove žlindre.

Toraj večkrat, enakomerno in z različnimi snovni se mora gnojiti, kakor tudi o pravem času. Kdor se bode po teh vrsticah ravnal, tega bode marsiktero drevo v jeseni z žlahtnim sadom razveselilo, katerega bi mu drugače ne prineslo, ko ne bi gnojil. Kdor ima dvoje ali več enakih dreves, stori najboljše, če jedno drevo gnoji pravilno, kakor prej omenjeno, drugo pa pusti negnojeno. Eno leto se to prav lahko poskusi in vzgled bode več pomagal in bolj poučil, kakor vse besede.

m.

To in ono za mesec februar.

Tako ugodne zime, kakor smo jo imeli do sedaj, pač ni bilo že precej let. Ob dnevu gorko, po noči mrzlo, pa suho vreme, to je po zimi za kmeta! Zato so se pa naši ljudje v tem lepem vremenu jako požurili ter napravili že mnogo dela, ki jih je čakalo druga leta navadno do spomladi. Osebitno vinogradniki so se močno zganili. Vse pašna in kopa. Amerikanskih trt se ni še nikdar tako iskalo kot letos. Da bi le ostalo to januarsko vreme tudi v februarju stanovitno! Bojimo se pa, da ne ostane; saj se je pričelo že nekaj kisati. No, če obiščejo tudi nas Dolince „bele muhe“, kakor so obiskale že naše so-

sede v gorah, nič ne bodimo preveč hudi, saj dela imamo obilo tudi

n a d o m u. Pred vsem poskrbimo tu, da denemo v red hlev razne shrambe in dvorišče. V hlevu je vedno dosti dela, ker smo bili pa večino januarja zunaj, se nam je to delo še bolj nakopičilo. Posebno glejmo, da bo živina vedno na suhem! Tudi oken ni zidar napravil v hlevu radi lepšega, marveč za to, da prihaja skozi ta svetloba k živini. Živina jo namreč neobhodno potrebuje, če hočemo, da ostane zdrava. Kdor je toraj zataknil hlevska okna z deskami ali jih zazidal z gnojem, ta naj uporabi prvo svojo pot do štacune v ta namen, da si kupi steklene šipe. Kdor ni še pretočil v kleti svojega vina, ta naj se požuri, da ga spravi čim prej iz „matere“. Ko nastopi nekoliko bolj gorko vreme, začne „mati“ lahko gniti in se v vinu vzdigovati. Komur je toraj za dobro kapljico, naj ne čaka s pretakanjem! Seveda se mora vino večkrat in sicer vsaj enkrat v tednu zaliti, da se ne napravlja v vinu kan ali cvet ali pa očetne glivice. Če se napravi iz teh zadnjih „klobuk“, pa boš lahko imel za celo leto dovolj octa. — Tudi žito preglej, ali ga ne zajedajo morebiti kaki črvi ali hrošči. Preobračaj ga včasih, pa skrbi v žitnici za snago. — Če nisi še zaklal prasca, poskrbi, da pripraviš slanino in klobase tako, kakor se tiče. Naši kmetje čestokrat skazuje vse prešičje meso, ker ga ne znajo uporabiti. Če ne znaš sam napravljati klobas, soliti gnatov in druge vojenine, poprašaj izkušenega svinjskega mesarja, kako on to dela. — Kmetijsko orodje kliče sedaj na ves glas po popravi. Grablje, vile, motike, kopače bodilje preglej in bodi jim usmiljen zdravnik. Spomladi in poleti ne bo več časa za taka dela, sedaj ga je pa dovolj. Če ne moremo drugače, lotimo se zvečer tega opravila. — Dvorišče je jasno ogledalo našega gospodarstva, zato skrbimo, da bo vedno lepo kazalo. Če nam manjka na dvorišču senca, zasadimo ob robu trte ali pa drevje, ki napravlja košat vrh. V ta namen je skoraj najboljši oreh. On družji v sebi lepo in dobro. Kdor nima vzrastlih orehov za presajanje, pa naj se obrne v deželno kmetijsko šolo v Gorico; tu jih lahko dobi dosti in po nizki ceni.

Na polju je v februarju mnogo opravila. Sejati je jaro žito, posebno oves in ječmen. Tudi za sejanje graha je sedaj najboljši čas. Seveda moramo opravljati poljsko delo le tedaj,

če ni zemlja premokra. V mokri zemlji se napravi lahko več škode, kot dobička. Če nismo še gnojili deteljišč, gnojimo jih vsaj v februarju ali marcu. Najboljše je, če rabimo v ta namen superfosfat in kalijevo sol.

V vinogradu je v februarju vse polno dela. Režnja trte se lahko zopet nadaljuje. Tudi vežnja se pričinja. Kole je namočiti, predno se jih dene v zemljo v 5% raztopini modre galice.

Kdor ni še gnojil, naj opravi čim prej to delo, ako hoče, da mu bo gnojenje že letos koristilo. Najboljši je v vinogradu hlevski gnoj, pa tudi umetna gnojila delujejo dobro pri trti. Sedaj bi bilo trositi superfosfat in kalijevo sol. Razun tega dela nadaljuješ pašnanje in lahko zasajaš tudi trte. Čim prej pridejo te na stalno mesto tem boljše bodo rastle.

V sadovnjaku bodemo sedaj osobito zasajali sadno drevje, ga obrezovali in čistili. Posebno pokončevanje raznih sadnih škodljivcev je važno. Za napravo drevesnice je v februarju najboljši čas.

V vrtu mrgoli raznega opravila. Večina razumnih kmetovalcev je prekopala vrt že pred zimo. Sedaj bo treba posejati solato, špinačo, peteršilj, korenje. Tudi zimske gredice naj se denejo v red. V nje je sejati paradižnike (pomidore), rano zelje, malancane, papriko, redkvice, šelin in raznovrstne cvetlice. Špargeljne je pognojiti, ako se to ni že prej opravilo.

Na travniku moramo poskrbeti, da dobimo letos, ko je tako pomanjkanje krme, čim prej travo. V ta namen je politi najboljši travnik z gnojnico, ki jako povspešuje raščo trave. Meseca aprila bodemo že lahko kosili. Da ne bodemo tudi prihodnje leto trpeli pomanjkanja sena, gnojimo travnike z umetnimi gnojili. Mah po travniku je treba pograbit ali pa izriti s pomočjo travniške brane. Obenem je poravnati krtovine. Popašnikih je pobirati kamenje in čistiti nepotrebno grmovje. Tudi tu se bodo umetna gnojila dobro izplačala.

Ant. Štrekelj v „Samoupravi“.

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Kedaj je trositi gnoj po travniku? Tu pa tam po naših gorah se vidi, da trosijo gnoj po travnikih šele spomladi. Tako gnojenje sicer ne škoduje, toda ako gnojimo s hlevskim gnojem že v jeseni, bomo imeli od gnoja več dobička, ker pridejo redilne snovi rano spomladi do travnih korenin in trava se začne zato bolj rano razvijati. Čim prej denemo toraj gnoj na travnik, tem več bo zalegel. Gnojnice pa ni pravilno že v jeseni polivati po travnikih, ker gredó potem redilne snovi pregloboko v zemljo in jih ne morejo travne korenine doseči. Sedaj meseca februarja je za gnojenje z gnojnico po travnikih najboljši čas. Samo v sadovnjakih je gnojiti ž njo že v jeseni in sicer zato, da zaleže tudi sadnemu drevju, ki ima korenine bolj globoko.

Kako je zasajati sadno drevje? Sadnemu drevju je najprej skopati primerno jamo, ki naj bo 60 do 70 *cm* globoka in 1 do 1½ *m* široka. Nato se postavi sred jame kol, ob katerega se nasloni drevesce, ki ga hočemo zasaditi. Najprej je prisuti ono zemljo, ki je bila prej na vrhu. Pri tem je drevesce večkrat potresti, da pride zemlja tudi pod korenine. Te poslednje se mora seveda prej primerno prikrajšati in gladko prerezati. Prereza naj bo obrnjena navzdol. Drevesce mora priti tako globoko v zemljo, kakor je bilo prej. Okoli tega napraviti je potem iz rahle zemlje kolobar. Ta naj bo podoben krožniku in naj dovaža vodo h drevescu ne pa od njega. Zato se ne sme zemlje h drevescu nakopičiti. Ko smo na ta način drevesce zasadili, privezati ga je s slamo ali z vrbo, pod katero je pa deti nekoliko mahu ali cunj, h kolu, da ga veter ne maja ali celo odlomi.

Kako na daleč naj se zasaja sadno drevje? V naših sadovnjakih se nahaja sadno drevje navadno pregosto. Radi tega ne dobi to drevje dovolj svetlobe in gorkoto in eno krade drugemu živč. Saditi ga moramo toraj bolj razsebe, nego je naša stara navada. Najbolj narazen je saditi orehe in kostanje. Daljava med posameznim drevjem naj znaša 10 do 15 *m*. Jablane, hruške in češnje saditi je 8 do 10 *m* razsebe, češpe, slive, višnje, marelice, breskve pa 4 do 6 *m*. Če damo pa temu drevju šibko podlago, sadimo ga lahko bolj skupaj. Na kutno cepljena hruška sadi se n. pr. lahko tudi 2 *m* narazen, navpični kordoní na taki podlagi celo ½ *m*. Ko se odločimo

za razdaljo posameznega drevja, pomisliti moramo, kakšno je naše zemljišče. V dobri zemlji, kjer zraste drevje lahko jako veliko, sadili bodemo bolj narazen. V plitvi zemlji postane drevje navadno manjše, nego v globoki, zato se zasaja tu bolj gosto.

Kosmulje (trnjasto grozdjiče) bi donášalo pri nas lahko lepih dohodkov, ako bi mi sadili prave vrste. V Gorici se ta sad precej drago prodaja, ker se razpošilja potem v severne kraje. Poznam posestnika, ki dobiva na leto tudi nad 300 K za ta sad. Zemljišča, kjer so bile prej trte, kjer pa ne mislimo več delati vinograda, prav lahko obsadimo s kosmuljami in ne bo nam žal. Kosmulja zahteva le malo obdelovanja in ni podvržena raznim boleznim. Le tu pa tam jo je treba okopati in pognojiti. Lahko se ji gnoji tudi samo s stranišničico ali z umetnimi gnojili. Kosmulja se pomnožuje s potaknjenci, ki se lahko kar na stalno mesto zasadijo. Seveda je boljše rabiti okoreničene sadike. Ko odbiramo razne vrste, odberimo si one, ki so najbolj rane, napravljajo najbolj debele jagode in so tudi radi svoje barve priljubljene. Najbolj se cenijo v Gorici rudečkaste jagode.

Superfosfat se ne sme mešati s Tomasovo žlindro, ker se spoji v nasprotnem slučaju prosta fosforna kislina v superfosfatu z vapnom Tomasove žlindre in postane v tem slučaju težko raztopna. Tudi z vapnom in s pepelom se ne sme superfosfat radi tega mešati.

Okus po posodi ali po plesnu ima letos vino marsikaterega gospodarja. Pomanjkanje vinske posode ob trgatvi prisililo je tega in onega, da je del svoj pridelek tudi v tak sod, o katerem ni znal, ali je popolnoma zdrav. Marsikdo je sod sicer pral, toda nezadostno. Ako je dobilo vino ta okus ni mu ga več moči odvzeti. Kolikor toliko se okus zmanjša, ako se vino večkrat pretaka. Tudi olje, ki ga primešamo vinu, vzame precej tega okusa nase. Olje je dodati, ko se vino pretaka. Na sod 4 do 5 hl deti je približno 1 liter navadnega olja. Olje je treba dobro premešati a nazadnje, ko se vzdigne na vrh, pri vehi odtočiti. Tako olje se lahko rabi potem za luč. Tudi precejanje vina skozi zmlete žgane kosti (špodium) precej ublaži okus. V ta namen je rabiti seveda filter. Špodium povleče nase obenem tudi druge duhove. Vsekakor pa ni moči popolnoma popraviti vina, ki je dobilo okus po plesnobi. Zato ga bo težko prodati. Tako vino se uporablja najboljše za družino. Celo v žganje preide deloma ta neprijeten okus.

Ostrgajmo mah in lišaj po sadnem drevju! Rastline di-
hajo. One potrebujejo zrak, katerega sprejemajo v se skozi luknjice,

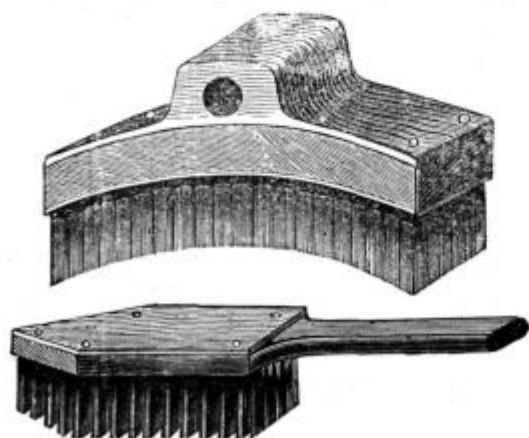
Pod. 6., 7. Nožu podobni str-
guljici za sadno drevje.

ki se nahajajo v listju, v deblu in na vejah. Če so pa te luknjice zatak-
njene, ne more rastlina dihati in ona se zaduši ali pa le boleha. Drevje, ki je ob-
raščeno z mahom in lišajem se ne more zato tako
osnaženo drevje, ker zatakneti ta škodljivca na deblu in na vejah oklenjene luknjice, vsled česar ne more drevo dihati. Zato je ne-
obhodno potrebno, da se drevje čisti mahu in lišaja ter se odpre na ta način zraku pot v notranji del drevesa. Tudi star lubad ovira dihanje in zato je dobro, če ga odstranimo.

Za čiščenje drevja mahu, lišaja in starega lubada služijo najboljše

Pod. 8. Trivoglata str-
gulja za sad. drevje.

Pod. 9. in 1. Ščeti za čiščenje sadnega drevja.

Podobi 9. in 10. nam predstavljati dve ščeti, s katerimi se drgne

priprave, ki jih pre-
dočujejo pričujoče po-
dobe. Podobi 6. in 7.
predočujeta nam nožu
podobno strguljo, ki
se natakneti na daljšo
palico. S takimi str-
guljami se čistijo oso-
bito bolj vrhnje veje.
Podoba 8. nam kaže
trivoglato strguljo s
kratkim ročajem. Z
ostrimi ogli zamoremo
tudi razpoke in glo-
bine dobro osnažiti.

mahovito deblo. Namesto dlak imajo te šteti jeklene pregibljive klinčke, ki mah ali lišaj kaj dobro stržejo. Take priprave se kupijo lahko tudi v Gor. kmet. društvu.

Motno vino. Po pretakanju postane vsako vino motno, posebno pa mlada vina, ker imajo ta še mnogo beljakovine v sebi. Ta beljakovina se je namreč spojila pri pretakanju s zrakom in se radi tega strdila. Strjena beljakovina pa se začne kmalu v vinu polegati in s seboj povleče tudi drugo nesnago na dno posode. Radi tega lahko rečemo, da zamoramo s pomočjo pretakanja vino čistiti. Ako se pa noče vino po pretakanju dolgo časa čistiti, je to znamenje, da se nahaja v njem še sladkor, kateri se ni še z vrenjem razkrojil. Tako vino očisti se v kratkem samo, ako ga deuemo v bolj gorko klet, kjer se vrenje povspeši.

POROČILA.

Odprava zemljiškega davka je srčna želja vseh avstrijskih kmetovalcev. O tem je razpravljal 5. t. m. kmetijski odsek državnega zbora. Posl. Lupsch je zahteval od vlade, da predloži načrt zakona, s katerim bi se odpravil državni zemljiški davek ter se nadomestil z dohodninskim davkom. Če tudi je bil finančni minister proti temu predlogu, vendar je sprejel odsek ta predlog, ki se je izročil davčnemu odseku. Upajmo, da izpade to za nas tako važno vprašanje, ugodno.

Kmetijska shoda sta bila dné 26. januarja v Štanjelu in dné 2. februarja v Grgarju. V Štanjelu je predaval g. A. Podgornik pristav na kmet. šoli v Gorici o krmljenju goveje živine z ozirom na letošnje pomanjkanje piče, A. Štrekelj, ravnatelj te šole pa o tem kako naj Štanjelci delajo, da bodo imeli prihodnja leta več krme in lepšo živino ter je navduševal Štanjelce h zasajanju novih vinogradov. Štanjelci, ki imajo sedaj postajo, prodajali bodo svoje vino lahko Ttržačanom, ki jih bodo poleti obiskovali. Vdeležba je bila obilna. Šola je bila polna. Po predavanju stavili so kmetje razna vprašanja, na katere sta predavatelja odgovarjala. Zanimanje je bilo veliko. V Grgarju je

bila sicer nekoliko manjša vdeležba, ne pa zanimanje, onih, ki so se vdeležili shoda. Pristav Podgornik je govoril o pogreških v grgarski živinoreji, Štrekelj pa o vinogradništvu, ki bi donášalo lahko tudi Grgarcem mnogo dohodkov, ako bi se ga ti bolj poprijeli. Trtna uš, ki se je lani opazila, vničila je že skoraj vse trte v ti občini. Treba bo toraj, ako hočejo Grgarci piti pristno domačo kapljico, da se lotijo čvrsto dela in zasajajo ameriansko trto. Za G. gar, ki je že visoko in imajo tu većinomoma bolj močem svet, se priporoča kot podlaga najbolj riparija portalis. Grgarsko vino je jako dobro, osobito poleti. Po predavanjih stavilo se je obilo vprašanj in nekateri vdeležniki so se izjavili, da so prišli šele sedaj do pravega spoznanja.

Kakor v Štanjelu in Grgarju vršile se bodo predavanja tudi v drugih občinah na Goriškem in upati smemo, da se spravi kmetijska šola do večje veljave, nego jo je imela do sedaj.

Mlekarstvo šolo (petmesečen tečaj) otvori s pomočjo državne podpore c. kr. kmet. družba kranjska na Vrhniki dné 1. aprila t. l. V šolo se sprejme 12 učencev, ki dobijo brezplačno stanovanje. Prošnje za sprejem pošiljati je do 15. marca t. l. na odbor gornje družbe. Prednost za sprejem imajo tisti ki so že delali v kaki mlekarnici, oziroma tisti, ki jih pošljejo mlekarke zadruge.

„**Kmetijska družba za Trst in okolico**“ naznanja, da bo kmetijski potovalni učitelj g. Jakob Lah navzoč vsaki ponedeljek od 9. do 11. ure predp. v družbini pisarni v Trstu, ulica Galatti št. 12. II. Tja naj se obrača vsakdo, kdor želi od njega kakega strokovnega nasveta.

Iz Brji pri Rihemberku. Podružnica kmetijskega društva v Brjah je imela na svečnico 2. t. m. svoj letni občni zbor, katerega se je vdeležila većina udov. Podružnica obstoja že drugo leto in na občnem zboru je vsak priznaval potrebo nje-nega obstoja. Že lani koj prvo leto je podružnica naročila okroglih 10 kvintalov modre galice, obilo žvepla, gumijevih trakcev, gnojil in več posameznega orodja pri kmetijskem društvu v Gorici. Letos so bila naročila še večja. Vse blago je bilo izborno, za kar pač skrbno gleda kmetijsko društvo v Gorici, ka-

teremu stoji ob strani tudi kemično poskuševališče v vseh potrebnih slučajih.

Znano je, da je pred letoma v Brjah vzela toča vse pridelke ter da je vsled tega in vsled lanske pičle vinske letine slabo predla kmetovalcem za denar, tako da ni bilo mogoče kriti stroškov za razne potrebščine in sredstva, ki jih rabi umni vinogradar. Kmetijsko društvo v Gorici je pa bilo toliko dobro in je šlo podružnici tako na roko, da ni zahtevalo takoj plačila za našo obilo naročbo. Še več. Brez obresti je čakalo mesece in mesece podružnico na korist vbozega kmeta.

Predsednik je povdarjal, kako velik pomen in namen ima kmetijsko društvo in podružnica za ratarja; kolike važnosti je zlasti za vsakega gospodarja „Primorski gospodar“, in v lepih besedah vabil k pristopu. Marsikdo se je na novo vpisal. Naša mala občina ima zdaj primeroma veliko udov (okrog 40) in še več naročnikov na društveni list, kateri vsem, ki se zavedajo svojega stanu, močno vgaja. Kmet se giblje in spoznava.

Bilo je tudi več predlogov, katere se je razpravljalo in večinoma sprejelo, ki so pa bolj internega pomena. Posestnik Franc Ličar je predlagal, naj bi posamezniki pri društvu kupili železno oralo za vinograde, plevelnik, osipalnik in sploh orodje, ki je kmetijsko društvo priporoča in prodaja. Par njih se je izrazilo zadovoljne kupiti. Posestnika Ant. Pečenko in Ivan Colja pa sta bila mnenja, naj se naprosi slavno društvo v Gorici, da bi isto podružnici posodilo nekaj takega orodja v preskušnjo, kar bi služilo v boljšo reklamo kmetom za kupovanje in društvu za prodajo. Naj bi se ta želja vpoštevala!

Poročilo o delovanju vinarskega in sadjarskega društva v Rihembergu. Pregledalo se je račune iz l. 1906, potrjene od občnega zbora ter jih vzelo za podlago. Dohodki: 1. Za prodano sadno drevje K 707·79 v; 2. Za potirjane dolgove K 18·35 v; 3. deželne podpore K 300— v; Za občinske podpore K 200— 5. Za društvene udnine K 78—; 6. Za prodano seno K 32— 7. Za državne podpore K 1200—. Skupaj K 2536·14 v. Stroški: 1. Pisarniški stroški in oglasi K 51·70 v; 2. Dnine in vozarine K 606·27 v; 3. Razni material za cepljenje K 25·68 v; 4. Nakup divjega drevja K 285·85 v; 5. Najem zemljišč K 90—; 6. Odplačilo dolga K 978·71 v; 7. Odplačilo obresti K 10·78 v; 8. Pijača dninarjem K 22·50 v. Skupaj K 2070·50 v. Primerjaje

dokodke K 2536·14 v, se stroški K 2070·50 v, preostaja gotovine K 465·64 v.

Ker se izkazuje še neporavnan dolg iz leta 1906 društvenemu predsedniku v znesku K 506·08 v proti blagajnični gotovini K 465·64 v, sledi iz tega še preostanek dolga K 40·44 v na korist društv. predsedniku g. Maksu Ličen. Društveno imetje obstoji: 1. Iz inventarja društvenih drevesnic v drevju K 2563·02 v; 2. Iz društvenih tirjatev K 63·60 v; 3. Iz dolžnih letnin in ustanovnin K 126—, Skupaj K 2752·62 v. V letu 1907 oddalo se je društvenikom brezplačno 1148 cepljenih drevcev v vrednosti K 459·20 v. Podpisani so se tudi prepričali da so društvene drevesnice v primeri z uporabljenimi sredstvi v dobrem stanu in bo društvo tudi letos oddalo mnogo tisoč cepljenih drevesc. Društvene račune in spise našli smo v popolnem redu in predlagamo da se ti v celotnem obsegu sprejmejo. Ob enem predlagamo da se izreče računodajalcu in voditelju društva g. Maksu Ličen popolno zaupanje in zahvalo za neumorno delovanje za prosep tega društva.

V Rihenbergu 28. januarja 1908.

Josip Pavlica, mp.

Albert Kodrič, mp.

Jakob Vidmar, mp.

pregledovalci računov.

